P.G. Lindhardts prædiken påskedag

Taler
Poul Georg Lindhardt
Teolog, professor

Dato
5. april 1953

Sted
Vor Frue Kirke i Århus

Omstændigheder
Prædikentekst
Markusevangeliet kapitel 16, vers 1-7

Hvad kan man *vide* om Jesu opstandelse? Ikke ret meget og ikke noget af større betydning, eftersom *viden* aldrig har afgørende betydning i forhold til det, vi her i kirken - også i dag - skal tale om. Her gælder det *tro*, men unægtelig i en ganske anden forstand end den, hvori verdslig og kirkelig vantro opfatter det. I daglig tale - Gud bedre det også i kirkens - er tro en anden rangs viden. Der er ting, man *ved* med vished, der er andre, som er usikre, og som man derfor »kun« kan *tro på*. Tro bliver derfor et sæt usikre meninger, en antagelse af en eller anden kirkelig anskuelse på trods af al sandsynlighed. Og intet er mere uforpligtende end at holde noget for sandt - sådan i almindelighed.

Man har glemt, ikke mindst i kirken, at tro er noget helt andet end at hævde visse ubeviste og ubevislige påstande, at tro er en handling og ikke en opfattelse. Og mens en mening er usikker og altid diskutabel, er handlingens afgørelse aldeles diskutabel virkelighed. Da kirken i sin tid optog det ord »tro« for at udtrykke et menneskes forhold til evangeliet, betød ordet noget andet end nu. »At give en sin tro« sagde man på den tid, og i den betydning brugte vore forfædre også ordet i deres forkyndelse. Ordet har skiftet indhold: nu betegner det den andenrangs, den usikre viden. Det går ikke an at bruge det i nutidsforkyndelsen uden at gøre sig dette ordets indholdsskifte klart.

Men i virkeligheden er det jo viden, som er det uvisse. At vide, at mene er dog altid bygget på oplysninger, som kan vise sig usikre, ialtfald altid er diskutable og revision underkastet, men at tro, at sætte sin tro til noget eller nogen, at have tillid, at være lydig - det er ifølge sagens natur ikke til at diskutere. Det, man ved, må bestandig påny overvejes og efterprøves, men i troens afgørelse sætter man sig selv ind, uden tilbagetogsmulighed.

Om Jesu opstandelse kan der da ikke *vides* andet, end hvad man ad historisk vej kan skaffe sig at vide, og ingen vej er så usikker som den historiske. Hvad er en historisk kendsgerning? Det er slet ikke til at svare på. »Kendsgerningen« er ganske afhængig af kildernes beskaffenhed, deres huller, deres tendens og først og sidst: deres fortolkning. Er opstandelsen så en historisk kendsgerning, på linie med andre »kendsgerninger«? Det ved jeg ikke, men jeg ved, at om den var det, så var den noget mildest talt usikkert og utilforladeligt. For vel ved jeg ikke, hvad opstandelsen er, men jeg ved en del om, hvor upålidelige såkaldte historiske kendsgerninger er. Og jeg ved yderligere, at om man kunne *dokumentere* opstandelsen som en historisk kendsgerning, der lod sig »vide« i samme forstand som andre kendsgerninger, så var den blevet lige så ligegyldig som så meget andet, der er foregået for 2000 år siden, for da var ganske simpelt ethvert personligt, ethvert tillidens og lydighedens forhold til den opstandne på forhånd umuligt.

At tro på den opstandne er da ikke det samme som at anse apostelvidnesbyrdet for sandt eller godtage kvindernes beretning om den tomme grav; den slags antagelser gør hverken til eller fra. At antage andres tro er naturligvis muligt, men ligegyldigt, her spørges kun om vor egen. At tro på den opstandne er at være lydig mod hans ord, at gøre som han byder. Men kan man nu være ganske vis på virkelig at have hans ord? Nej, gælder det viden og vished, så kan man ganske afgjort ikke være sikker. I de tre første evangelier findes Jesu ord overleveret i mangelfuld og ofte forandret gengivelse, ændret af den menighed, der til enhver tid kun har tanke for at sikre sig selv, og i Johannes-evangeliet har vi i historisk forstand overhovedet ikke Jesu ord, men »kun« evangelistens Kristus-forkyndelse. Er da Johannes-evangeliet uægte? Ja, hvad mener man? Hvis uægthed f.ex. betyder, at det ikke er skrevet af en apostel, eller at det ikke i historisk forstand rummer Jesu ord, så er det ganske afgjort uægte, men hvis man mener, om det forkynder ægte kristendom, så er det aldeles afgjort ægte. Kun vantroen interesserer sig for den diskutabel historiske ægthed, og sålænge den spørger: hvordan kan vi *vide*, at vi i evangelierne har Jesu egne ord, må svaret blive, at derom kan vi selvsagt intet som helst vide.

Men troen da? Ja, den spørger aldrig efter beviser eller garantier. Den hører hans ord, som de nu engang lyder, og så spørger den sig selv: Har *du* gjort det? Gør *du* det? Troen hører ham sige: Du skal elske din næste som dig selv, men det falder den virkelig ikke ind at tage stilling til de historiske og kritiske problemer, som måske knytter sig til dette ord. Troen søger ikke vished, den retter aldrig sin

søgen udad, men vender ordets brod mod sig selv: Gør *du* det? Troen overvejer ikke, om dette ord har tilstrækkelig solid overlevering bag sig til, at den kan indlade sig på det risikable foretagende at opgive sig selv og elske sin næste, den hører blot ordet og end den selv. falder end ikke på, at det kunne angå nogen anden end den selv.

»Jeg er opstandelsen og livet, den som tror på mig skal leve, om han end dør.« »Dersom nogen holder mit ord, skal han i al evighed ikke se døden. »Den slags skriftsteder er der så mange af. Og den kirkelige vantro tager henrykt sin verdslige tvillingebroder i hånden og siger med vanlig selvsikkerhed og bedreviden: Der kan I bare se! Der er et evigt liv efter døden! Det er jo det, vi altid har sagt! Den kirkelige højtidelighed udsender et hyrdebrev og fastslår, at Jesu forkyndelse ikke blot tog sigte på dette liv, men på det kommende, og nu gælder det sandelig om at passe godt på, at vi får begge sider med, for ellers bliver der ikke plads for hele kirkens budskab, og så bliver det til ensidighed, og enhver anstændig sandhed har da virkelig mindst to sider!

Men troen? - ja den siger ingenting, for den snublede og faldt. Den så sig ikke for, men stødte mod betingelsen: »Den, som tror på mig.« »Dersom nogen holder mit ord -.« Vantroen hoppede lystig og ligeglad over trinet, højtideligheden skred så tungt, at den slet ikke opdagede, at der var et trin, men troen havde ikke været tro, om den ikke var snublet over betingelsen, var faldet og havde revet sig til blods. Og hver gang den siden ville på benene og se at komme videre, så faldt den igen. Disse betingelser var ikke til at komme om ved, når man først engang var faldet over dem, og da troen altså virkelig var tro og ikke vantro, havde den ikke mulighed for at se, om disse ord nu ikke kunne forklares lidt lempeligere, for den måtte hele tiden spørge sig selv: Har du gjort det? Tror du på ham? Er det dig, som holder hans ord? Og det spørgsmål var det slet ikke muligt at finde noget akceptabelt svar på, og derfor måtte troen blive siddende på det evige livs dørtrin, for den kunne aldrig komme om ved at tænke på, hvordan den egentlig selv havde det med at holde hans ord?

Den, som blot eengang er snublet over den slags »Jesu ord«, skal nok miste interessen for både fremtid og evighed. Betingelsen tillader slet ikke sådanne interesser. »Dersom nogen holder mit ord, skal han i al evighed ikke se døden.« Meningen er den, at De, min tilhører, skal overveje, hvordan det forholder sig med Deres mulighed for i al evighed ikke at skulle se døden, når det forholder sig med Deres forhold til hans ord, som det faktisk gør. Og da kunne det jo være,

at De mistede interessen for at indrangere Jesu opstandelse som en kendsgerning blandt alverdens andre ligegyldige kendsgerninger fra en fjern fortid. Det kunne jo være, at dette kom til at dreje sig særdeles nærgående og ubehageligt om Dem selv; det kunne måske endda blive så personligt, at De ganske mistede sansen for den fremtid, som De jo er overbevist om at have krav på, fordi De fik mere end rigeligt at gøre i nutiden. Og hver gang talen igen faldt på det evige liv, måtte De jo igen komme til at snuble og slå Dem til blods på dette »dersom«, og da kunne det måske virkelig lysne for Dem, at den, som ikke vil holde hans ord, da i det mindste kan holde sin mund.

Vantroen er kun ude om at sikre sig en ny og bedre tilværelse ovenpå den, som man har forkludret så grundigt for sig selv og andre. Højtideligheden er ansvarstynget optaget af at fastslå det rette kirkelige »både-og« og det velafbalancerede: »på den ene side - på den anden side«. Men troen må ganske ensidigt nøjes med at sætte sit håb til ham, hvis ord den ikke har holdt, hvis vilje den ikke har gjort, og hvis liv den derfor ikke kan vente. Og dér - foran tærskelen - bliver troen stående. Hvad skal den med garantier og vished for at der er et evigt liv? De hjælper den jo aldrig over betingelserne.

»Forventningen af en evig salighed skal forlige ethvert menneske med sin næste, med sin ven og med sin fjende i forståelse af det væsentlige« siger Kierkegaard. Er der noget andet væsentligt end dette: »Den, som tror på mig«, »Dersom nogen holder mit ord -«? Er det ikke just det, at vi ikke holder hans ord, som for alvor »forliger« os, gør til eet og dermed lader Gud beholde riget og magten og æren, ja både fremtiden og evigheden med? Er ikke netop den værgeløse stilling overfor hans ord den eneste, som bringer os i et sandt forhold til ham? Hvor kan man falde på at omskrive evangeliets befaling om lydighed til et udsagn sådan i almindelighed, blandt så mange andre, om at Jesus virkelig er opstanden. Hvor kan man indlade sig på en debat om apostles og kvinders vidnesbyrd, når det drejer sig om ens egen lydighed? For selv ikke den mest klippefaste *tro på*, at Bibelens beretning eller kirkens lære om Jesu opstandelse er »rigtig« vejer et gran til i sammenligning med at *gøre* hans vilje.

Her går vejen til opstandelsestro. Her er den »snævre port for sjælen, for det i os, som siger »jeg«, hvis ære med den dybe knælen indlysende forliges ej«. Her er stedet, hvor det bliver muligt at høre om Guds godhed mod de onde, eller hvordan det nu udtrykkes. Og her må man blive stående, for her er det eneste sted, hvor jord og himmel mødes. Nu - idag - hvor vi end ikke ville drømme om

at holde hans ord, som de skal holdes - med selvhengivelsens og kærlighedens selvfølgelighed, nu - idag - hvor vi absolut ikke tænker på andet end at kæmpe for alt, hvad vi har kært, træder Han os nær og lover, at han nok skal holde sit ord, med selvhengivelsens og kærlighedens selvfølgelighed stå ved den barmhjertighed, som idag og i morgen er vort eneste håb.

Igen citerer jeg: »En evig salighed hisset: spørger du, hvori den består, og hvad den skal bringe? Er det dig ikke nok, at den allerede her formår at sammenføje din bekymrede sjæl med glædens inderlighed, uadskilleligt som alt, hvad Gud har sammenføjet, frugtbart som den pagt, som Gud velsigner?« Er det ikke nok? Nej, siger vantroen, sandelig om jeg vil nøjes med den fremtid, Gud vil give! Jeg ved ganske bestemt, at der er et evigt liv med gammen i gyldne sale, og det vil jeg ikke snydes for. Ja, siger højtideligheden, det er jo sådan set nok, men på den anden side, det er jo rigtignok meget ensidigt; der er så meget i kirkens lære og da også i Bibelen, som ikke kommer til sin ret. Men *troen?* Troen, som er snublet over evighedens tærskel? Ja, *den* behøver ikke mere, det er den mere end nok, meget mere end den kan rumme.

Sådan er det med den, som er snublet over betingelsen, som har måttet vedgå sin ulydighed, som ved, at som *hans* ord ikke er blevet holdt til nu, sådan vil de ikke blive det herefter. Et sådant menneske har ingen fremtid og har ikke brug for nogen, han har kun en ting nødig, og det er Guds barmhjertighed, den holder han sig til *idag* og bekymrer sig ikke for i morgen. For ham er barmhjertigheden både opstandelsen og livet.

Kilde
Danske prædikener gennem tiderne, Det Danske Forlag, Kbh. 1954.

Kildetype
Dokumentation i bogværk

Tags
Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1900-tallet, Påskedag

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/p-g-lindhardts-praediken-paskedag